

AZ IGAZSÁGÜGYI ETIKAI SZEMLÉLET JELENTŐSÉGE A HITELES FORDÍTÁSI ÉS A BÍRÓSÁGI TOLMÁCSOLÁSI NYELVI KÖZVETÍTŐ TEVÉKENYSÉGBEN

NÉMETH GABRIELLA

OFFI Zrt.

E-mail: titkarsag@offi.hu

The Importance of a Judicial Ethical Approach in Language Mediation in the Area of Certified Translation and Courtroom Interpreting. The judicial supervision of certified translation services and the carrying out of such language mediation activities as public tasks may be justified by several judicial ethical reasons. As the translation of official documents and official interpreting always have an exact official or judicial purpose, ultimately, their authenticity also depends on the ethical responsibility of the language mediator. Lack of regulation or training, or operational risks may even be detrimental to the general opinion on the operation of some judicial sub-systems if wrong decisions are made in specific cases as a result of the unethical activity of language mediators (e. g. mistranslation, misinterpretation). The explosive development of digital solutions continuously challenges how ethical principles are and should be embraced in the field of translation services.

Keywords: certified translation, courtroom interpreting, judicial ethics, provision of public service

1. Bevezető

Szakfordítást vagy tolmácsolást munkaviszonyban, valamint munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban díjazás ellenében az végezhet, aki szakfordító- vagy tolmácsolóképesítéssel rendelkezik. A bíróság vagy hatóság előtt folyó eljárásban kirendelt szakfordítót, illetve tolmácsot az ügyre vonatkozó tényekre és adatokra nézve titoktartási kötelezettség terheli, azokról csak az ügyben eljáró bíróság vagy hatóság, továbbá az adatok kezelésére jogosult más szerv vagy személy részére nyújthat tájékoztatást.¹ (Ez a kifejezett rendelkezés a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló, 2010. október 20-i 2010/64/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. cikk (3) bekezdésének való megfelelést szolgálja.)

Hiteles fordítást, fordítás hitelesítését, valamint idegen nyelvű hiteles másolatot – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – csak az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda készíthet, de cégkivonat hiteles fordítására, valamint a cégjegyzékbe bejegyzendő adatoknak és cégiratoknak az Európai Unió bármely – a cég választása szerinti –

---

1 24/1986. (VI. 26.) MT-rendelet a szakfordításról és tolmácsolásról 3. §.

hivatalos nyelvére történő hiteles fordítására a szakfordítói vagy szakfordító-lektori képesítéssel rendelkezők is jogosultak.² E tevékenységek hibátlan ellátása és a közreműködők magas fokú etikussága érdekében a szakfordító- és a tolmácsolás központi ágazati irányítását az igazságügyért felelős miniszter látja el; az irányítás kiterjed minden szakfordítói és tolmácsolási tevékenységre, függetlenül attól, hogy a tevékenységet folytató szerv vagy személy milyen szervezeti keretekben vagy szervezeti alárendeltségben működik.³

E tanulmány bemutatja, hogy milyen igazságügyi etikai szempontok indokolhatják a hiteles fordítási tevékenység igazságügyi felügyeletének szükségességét, és e nyelvi közvetítői tevékenység közfeladat-ellátás formájában történő szabályozását vagy újraszabályozását.⁴

2. Az okiratfordítások és a kirendelt tolmácsolás hitelességének jelentősége

Az okiratfordításnak és a kirendelt tolmácsolásnak mindig pontos célja van. Az okiratfordítások és a kirendelt tolmácsolás mindenkori hitelessége egy eljárásban a jogi szabályozáson túl a nyelvi közvetítő etikus felelősségvállalásán is múlik, amelynek (vagy éppen amely hiányának) az adott jogi ügyben konkrét következménye lehet. Ha az ügyben hibáznak a közreműködők, vagy hibás döntés születik az ügy lezárásakor – tehát az okiratfordítás vagy a kirendelt tolmácsolás célja nem valósulhat meg hibátlanul – az nemcsak az adott ügyben érintett felek számára járhat hátrányos következményekkel, hanem általánosabb, össztársadalmi szinten is negatív hatásokat okozhat (Németh 2019a: 10). Az igazságügyi szolgáltatások körében (szakértők, végrehajtók, ügyvédek stb.) alapvető elvárás, hogy az állam nevében eljáró (pl. ügyész, bíró, közjegyző) vagy az állam munkáját segítő (pl. szakértők, ügyvédek, bírósági tolmácsok) közreműködők etikusan végezzék a munkájukat. Az igazságügyi szakértők, ügyvédek, végrehajtók és más specialista közreműködők (pl. a fordítók, a tolmácsok) tevékenysége egy-egy jogi (peres, nyomozati, közigazgatási) eljárás fókuszában van (Németh 2018).

Az Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémiája, mint az Igazságügyi Minisztérium (IM) által alapított és felügyelt képzési központ is külön szakmai és egységes szemléletű hivatáserkölcsei, etikaoktatási kurzust szervez a perben közreműködő, az IM által vezetett regiszterbe bejegyzett hivatásrendi tagok számára.⁵ Az etikai elvárások igen sokrétűek. A

2 24/1986. (VI. 26.) MT-rendelet a szakfordításról és tolmácsolásról 6/A. §.

3 24/1986. (VI. 26.) MT-rendelet a szakfordításról és tolmácsolásról 6. §.

4 A jelen tanulmány összeállítása időpontjában kodifikációs felülvizsgálat alatt áll a 24/1986-os MT-rendelet az Igazságügyi Minisztériumban, elsősorban a szabadpiacon működő fordítóirodák kezdeményezésére.

5 Szakértői névjegyzék: <https://inyr.im.gov.hu/Szakertok/SzakertoList>. (Utolsó nézet: 2020. 02. 20.) Végrehajtók névjegyzéke: <https://www.mbvk.hu/nevjegyzek.php>. (Utolsó nézet: 2020. 02. 20.) Ügyvédi névjegyzék: <https://magyarugyvedikamara.hu/html/nyilvanos-kereso/>. (Utolsó nézet: 2020. 02. 20.) FOE-tagság (felszámolók): <https://www.foe.hu/foe/tagszervezetek>. (Utolsó nézet: 2020. 02. 20.)

szakmai ismeretek frissen tartása, a pártatlanság és az összeférhetetlenség, a modern technikai ismeretek követése, a közérthető kommunikáció a laikusokkal vagy éppen a függetlenség és az integritás mind olyan közös alapvetések, amelyek az igazságügyi eljárásokban, így a bírósági és hatósági fordítás és a tolmácsolás területén is követendők.

Ahogy egy igazságügyi szakértőnek, úgy egy igazságügyi nyelvi közvetítőnek is tisztában kell lennie közreműködése következményével: ő biztosítja az eljárásban a szakismeretet vagy a nyelvismeretet. Ez végső soron egy idegen honosságú polgár vagy egy magyarországi nemzeti kisebbség tagjának nyelvi alapjogai érvényesülése biztosítását is jelentheti egy magyar igazságügyi eljárásban. Hiszen az Alaptörvény szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék, és a hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.⁶ Mindenkinek joga van ahhoz is, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.⁷ A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz is, a saját nyelven való egyéni és közösségi névhasználathoz, saját kultúrájuk ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz.⁸ A polgári perrendtartás pedig biztosítja, hogy a bírósági eljárásban szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni, és a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használni.⁹

3. Igazságügyi etikai szempontok a szakterület felügyeletéhez

Az erkölcs az egyének magatartását, egymáshoz való viszonyát szabályozó különös rendszer. Szemantikai szempontból magatartást irányító, annak megítélését segítő, társadalmilag helyesnek tartott szabályok összessége, illetve ezek megvalósulása. Az etika ógörög eredetű kifejezés: „ethikos”, amelynek jelentése az erkölcsre, illetve a szokásra vonatkozó „ethosz” (otthonosság) vagy másképpen „a helyesség tökéletessége”. Az „éthosz” a jellem, az erény, másképpen a „helyesség állandósága”. Az etika így nem más, mint az erkölcsre, a szokásra vonatkozó tanítás, az erkölcstan, amely elsődlegesen nem konkrét szabályokban testesülhet meg, hanem a szabályok mibenlétével, illetve megismerhetőségével foglalkozik (Nagy 2017: 8, 10). A morál általában határozza meg a jó és a rossz fogalmát, az etika felsorolja, hogy mely cselekvések, magatartásformák tartoznak a jó vagy rossz kategóriájába, az integritás pedig az előző kettő által meghatározott jó magatartásformák

6 Magyarország Alaptörvénye XXIV. cikk (1) bek.

7 Alaptörvény XXVIII. cikk.

8 Alaptörvény XXIX. cikk.

9 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról 113. § (3) bek.

szerinti cselekvést jelenti, azaz magát a gyakorlatot (Domokos et al. 2016). Az igazságügyi etika körébe tartoznak mindazon morális elvárások, szakmai előírások, törvényességi felügyeleti szempontok, amelyek az egyes igazságügyi eljárások mindazon céljainak és garanciáinak érvényesülését szolgálhatják (pl. igazságos döntés, tisztességes eljárás, észszerű időn belüli döntéshozatal, hatékony ügyvitel, a közjó szempontjainak érvényesülése stb.), amelyeket az egyes ügyekre vonatkozó eljárási és anyagi jogi szabályok tartalmaznak, és amelyek az abban közreműködők etikus felelősségvállalása révén valósulhatnak meg.

Jogi munkát nemcsak a közszolgálatban dolgozók vagy a kamarába tömörült egyes igazságügyi jogász hivatásrendek végeznek. Az igazságügyi fordítóknak, tolmácsoknak jelenleg nincsen szakmai kamarájuk, egyes felszámolók civilszervezetekbe tömörülve tevékenykednek, az OFFI Zrt. for profit gazdasági társasági formában, munkajogviszonyban, de etikai kódex alapján dolgozó munkatársakat foglalkoztat, közreműködőként pedig tevékenységével hozzájárulhat konkrét jogi ügyekben a jogi döntéshozatalhoz. Ilyen értelemben tehát jogi munkát végez, még ha közvetve minősíthető ilyennek a közigazgatási vagy a jogi szakfordítás, illetve egy okirat lefordítását hitelesen biztosító hiteles fordítás vagy fordításhitelesítés.

Míg a jogász hivatásrendek körében elsődlegesebb az Alaptörvény, a jogi normák betartása és betartatása vagy az ügyfél érdekeinek tiszteletben tartása és a kollegialitás elveinek megjelenítése az etikai szabályzóknak, addig a közszférában alapértéket jelenítenek meg a nemzeti érdekre, közérdekre, akár a hűségre (vagy honvédelmi szerveknél kiemelten a hazaszeretetre) és igazságosságra és az integritásra való erkölcsi hivatkozások, dolgozói és intézményvezetői szinten egyaránt.¹⁰ A *szakzszerűség, szakmaiság, hatékonyság, tisztesség, felelősség, pártatlanság, diszkriminációmentesség, együttműködés* általában közös halmazba a két közreműködői körnek: a közfeladattal felruházott magánszolgáltatók (inkább vállalkozói típusú magatartás, ügyvédek, közjegyzők stb.) és a közszféra tisztviselői (inkább munkaviszonyhoz hasonlatos jogviszony, mint a kormánytisztviselők, hivatali ügyintézők, pártfogók, önkormányzati vezetők stb.) esetén.

Az etikátlan cselekményeknek tipikus *jogi és nem jogi következményei* lehetnek, attól függetlenül is, hogy az adott sérelem etikai kódexben vagy nem leírt erkölcsi normának a megsértését vagy leírt, jogsértésnek is minősülő etikai sérelmet jelent. (Megjegyzendő, hogy a jogsértéshez bírósági úton kikényszeríthető jogkövetkezmények kapcsolhatók, míg olyan normaszegés esetén, amely jogsértésnek nem minősül, erről nincs szó.) *Jogi következménynek* minősülhet, ha valamely eljárásban valamelyik fél joga sérül, ügye elhúzódik, esetleges késedelmes etikátlan cselekmény miatt valaki akár **pénzbírságot** kap egy meghozott végzés formájában. *Nem jogi következmények* alatt akár pénzügyi, akár társadalmi hírnévben esett károkat is érthetünk, amelyek közül talán a pénzügyi terhet elviselni egyszerűbb. A jogi és pénzügyi teher mellett a **szakmán belüli**

10 A hierarchikusabb rendészeti szervek esetén különös jelentősége van a vezetői szerep elkülönítésének az etikai kódexekben is. Az MP 11.0 is a beavatkozási területek meghatározásakor külön kezeli a felső vezetői kört.

negatív megítélés szinte a legsúlyosabb következménye az etikátlan cselekményeknek akkor is, ha azok valójában nem jogi következmények. A jogi, pénzügyi és szakmán belüli negatív következmények mellett *a legszélesebb társadalmi következmény* pedig az lehet, hogy egyetlen tolmács vagy igazságügyi szakértő etikátlan cselekménye miatt – különösen, ha arról egy híressé vált ügyben a sajtó képviselői is érdeklődnek és tudomást szereznek – **a teljes szakértői vagy fordítói társadalmat ítélik meg** negatívan, és így akár az igazságügy alrendszerére is negatív következménye lehet a perben etikátlanul közreműködő eljárásának.

4. Etikai kódexek jelentősége, tartalma a nyelvi közvetítésben

A vállalatokhoz, nagy szervezetekhez hasonlóan – amelyek küldetésnyilatkozattal is színesítik etikai elveiket – az egyes jogászai vagy jogi közreműködő hivatásrendek is önálló, szakmaspecifikus saját etikai kódexszel rendelkeznek. (A 2019 és 2022 közötti cégstratégia alapján a jelenleg részvénytársaságként működő állami fordítóiroda küldetése: „olyan digitális okirati és terminológiai tudásbázisok, fordításminták és ügyviteli modernizációk megvalósítása, amelyek az akár elektronikus hiteles fordításokhoz és az [e-]közigazgatási, illetve igazságügyi fordítások magas színvonalú, dinamikus és biztonságos kiszolgálásához elengedhetetlenek, és amelyek *az etikus közszolgálati elvek mindenkorai szem előtt tartásával* valósulnak meg”).¹¹ Etikai normákat, viselkedési szabályokat egyfajta soft law szabályként jogi kódexek, törvénykönyvek vagy ágazati törvények is tartalmazznak.

Az etikai kódexek kulcsfontosságú eszközei a szervezeti vagy szakmai integritás biztosításának, a korrupciós kockázatok szervezeten és szakmán belüli csökkentésének.¹² Észszerű, ha egy etikai kódexet egy testület, egy közösség közösen alkot meg. Azon hivatásrendek, amelyek kamarába tömörülnek (pl. ügyvédek, közjegyzők, szakértők), a kamarájuk által kiadott etikai kódex alapján dolgozhatnak. Mások akár civil szervezetbe tömörülve alkotják meg önszabályozó etikai normáikat (FOE, a felszámolók egyesülete). A bírói kar tagjaira a bíróságon belül önálló etikai szabályzat az irányadó. A kamarai etikai kódexeket általában a kamarát felügyelő szaktárca (igazságügyi hivatásrendek esetén az Igazságügyi Minisztérium, de például orvosi vagy mérnöki kamaráknál a megfelelő szakminisztérium) hagyja jóvá. A kamarai etikai kódexeknek általában van egy közös törzsanyaga (még úgy is, hogy az egyes kamarák, pl. orvosi, műszaki, ügyvédi kamarák nem egyeztetik egymással kódexeiket), ilyennek tekinthetők *a titoktartásra, összeférhetetlenségre, a pártatlanságra vagy a függetlenségre* vonatkozó előírások, hiszen az erkölcsi dilemmák oldalán mindenkit hasonló kihívások foglalkoztatnak. Ugyanakkor vannak eltérő, egyedi, az adott szakma számára speciálisan jellemző tartalmak is, ilyenek a jogi hivatások esetében az ügyféllel (mint laikus) való kommunikáció (Tóth 2018: 73), vagy

11 OFFI Zrt. 2019 és 2022 közötti intézményfejlesztési stratégia, 1.2. fejezet (küldetésnyilatkozat). Budapest, 2019. 03. 29., 15 p.

12 <https://korrupciomegelozes.kormany.hu/etikai-kodexek>. (Utolsó nézet: 2020. 02. 20.)

a bírói kar etikájában a függetlenségen kívül a méltóság, a tisztelet vagy a fordítói etikai kódexekben a szöveghűség vagy éppen a kultúraközi eseményhez való alkalmazkodás hangsúlyozása. Napjainkban az etikai elvek alkalmazása még a robotok szabályozása kapcsán is szükségesnek mutatkozhat (Klein–Tóth 2017: 100, 114).¹³

5. A Hiteles Nyelvi Szolgáltatások Etikai Kódexe

Függetlenül attól, hogy az állami fordítószerződés tolmácsa, magántulajdonú fordítóirodai, esetleg szabadúszó tolmács végzi-e a nyelvi közvetítést, a közvélemény, az egyéni, állampolgári jogokra nyitott sajtónyilvánosság folyamatosan érdeklődik az **igazságügyi eljárásokban végzett nyelvi közvetítő tevékenység** iránt is. Igazságügyi eljárásokban végzett nyelvi közvetítés alatt nemcsak a hatósági vagy bírósági tolmácsolást érthetjük, hanem ide sorolhatók a hiteles fordítások során elkészített hivatalos okiratfordítások is, amelyek egy-egy eljárásban valamely tény bizonyításához szükségesek. (Az OFFI e tevékenységeit feladatellátási kötelezettséggel járó szerződéses jogviszonyokban látja el, amely lehet magánmegbízás vagy hivatalos kirendelés.) A sajtó, a társadalmi nyilvánosság mércejének egyik szempontja az, hogy az egyéni jog-, illetve érdekvédelem mennyire akadályozhatja, illetve **akadályozza-e az állami működés**. Ezért is van szükség az igazságügyi fordítói és tolmácsvetékenységre vonatkozó speciális etikai normagyűjteményre.

A fordítók, lektorok, vezető lektorok, terminológusok és tolmácsok tevékenységét szabályozó, az OFFI Zrt. Hiteles Nyelvi Szolgáltatások Etikai Kódexe (2016, a továbbiakban: etikai kódex) létrehozásának célja, hogy az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt. mint 100%-ban állami tulajdonú társaság a hiteles nyelvi közvetítési szolgáltatásoknak (a továbbiakban: nyelvi közvetítő) a cégstratégiában előírt magassági kritériumai elérése érdekében egységesen rögzítse azokat az elveket és elvárásokat, amelyeket fordító és tolmács szakmunkatársaival szemben támaszt, és általa az OFFI részére dolgozó szakmunkatársak egységes etikai normák mentén dolgozzanak.¹⁴ Az etikai kódex a tisztesség, a szakszerűség és a titoktartás azon követelményeit fekteti le, amelyeket minden, az OFFI-val munkavégzésre irányuló szerződéses (munka-, vállalkozási vagy megbízási szerződés alapján) jogviszonyban álló szakmunkatársnak figyelembe kell vennie, és be kell tartania.

Az OFFI etikai kódexe egy deklaratív, háromoldalas dokumentum, és nem egy több tíz oldalas hosszú jogi normagyűjtemény. Nem véletlenül! Csak a legfontosabb értékeket nevesíti: általánosan irányadó normákat és tiltott magatartásokat határoz meg. Az OFFI etikai kódexének 2016. évi megújítása során figyelembe vették a nyelvszakmai

---

13 Kifejtik, hogy érdemes különbséget tenni a robotetika és a robotjog között, amelyek közül egyelőre az előbbinek van relevanciája, valamint a robottechnológiák közül az önvezető járművek első generációi, valamint az egészségügyi szolgáltatások körében alkalmazott beteggondozó és az emberi testbe épített intelligens eszközök köre már napi gyakorlatnak számít.

14 OFFI Hiteles Nyelvi Szolgáltatások Etikai Kódexe, Preambulum.

szervezetek etikai kódexeinek tartalmát, és az OFFI vezérigazgatójának szakmai tanácsadó szervezete, a Fordítási és Tolmácsolási Minősítő Testület, valamint az OFFI vezetői és fordítói, lektorai is véleményezték annak hatálybalépése előtt. Így teljes körű szakmai egyeztetéssel történt meg a normagyűjtemény összeállítása, ami azért fontos, mert csak olyan előírásokat tartalmaz, amely a szakma számára maximálisan elfogadható, így önkéntes betartása semmilyen problémát nem jelenthet.

A szakmaiság és a már említett technológiai ismeretek mellett a nyelvi közvetítő további etikai kötelessége a szakmai tevékenység magas színvonalának, tekintélyének, jogszerűségének megőrzése és erősítése.¹⁵ Alapvető követelmény a pártatlan és lelkiismeretes munkavégzés és a szöveghűség.¹⁶ Ezenkívül – mivel az OFFI közfeladat-ellátásához szükséges a munka elvállalásához szükséges fordítói kapacitás biztosítása és fenntartása – az is, hogy az OFFI Zrt. által rá kiszignált megbízást csupán végső esetben és alapos indokkal utasítja el a fordító, aki betartja a vállalt feltételeket, különös tekintettel a határidőkre, és a lehető legmagasabb szakmai színvonal biztosítása érdekében igyekszik elkerülni a vállalkozási keretszerződésben felsorolt, részére felróható hibákat. A szakmunkatársnak bizalmasan kell kezelnie a munkája során tudomására jutott adatokat, információkat, ismereteket, üzleti-szakmai titkokat, függetlenül azok minősítésétől. Evidenciának tűnhet, mégis fontos említést tenni arról, hogy a személyes megjelenést igénylő munka esetén kulturált magatartásával és öltözködésével a tolmácsnak alkalmazkodnia kell az ügyfél környezetében követett, illetve elvárt szokásokhoz.

Mivel az OFFI számára nemcsak munkavállalók, hanem szerződéses alvállalkozók is dolgoznak, szükséges a szerződésben tartani e munkatársakat etikai előírások révén is. Ezért az OFFI etikai kódexe az alvállalkozói szerződés mellékletét képezi, amelyet a felek kölcsönösen aláírnak. Ez erre nézve előírja, hogy a szerződő fél, a fordító, a tolmács tiszteletben tartja az OFFI Zrt. érdekeit, jóhiszeműen együttműködik egyéb munkavállalóival, megbízottjaival. Esetleges nyilvános szereplései során nem sérti meg az OFFI Zrt. jó hírnevét. Ezenkívül: „A vállalt feladatot a kikötött feltételekkel, legjobb tudása szerint, a legfrissebb szakmai követelményeknek megfelelő, állandó magas színvonalon végzi el. A már elvállalt munkát nem mondhatja vissza azért, hogy helyette más, kedvezőbb megbízást vállaljon. Ha más, alapos okból az elvállalt munka lemondására kényszerül, azt a lehető leghamarabb az OFFI Zrt. tudomására hozza, esetleg maga helyett megfelelő kollégát ajánl, a korábbi vállalási határidő teljesíthetőségének a figyelembevételével.”¹⁷

6. A közérthetőség és a szakma technológiai fejlődésének jelentősége

A közérthetőség, a megértés nemcsak növeli a hivatalokba – vagy más szervezetekbe – vetett bizalmat, amivel mindenki időt és pénzt takaríthat meg, hanem a jogszabályokban

15 OFFI Hiteles Nyelvi Szolgáltatások Etikai Kódexe, I/1. pont.

16 OFFI Hiteles Nyelvi Szolgáltatások Etikai Kódexe, I/2.1., 2.2. pont.

17 OFFI Hiteles Nyelvi Szolgáltatások Etikai Kódexe, I/4. pont.

is megjelenhet akár fogyasztóvédelmi kritériumként, amely később egy-egy szerződés teljesülését is kifejezetten segítheti.¹⁸ Nemcsak a jogszabályok, határozatok megértése segíti a jogkövetést, hanem az önkéntes vagy kötelező szerződéses tartalmak érthetősége is, mert a felek vitamentes kapcsolatát segíti elő (Németh 2019b: 127–136). A jogszabályok közérthetőségén kívül más jogi tartalmak közérthetősége is elvárásként jelenik meg, különösen a fogyasztóvédelmi szabályozásban. Ennek előnye az is, hogy a forrásnyelvi szöveg könnyebben lefordítható lesz, ha az egyértelmű, érthető szöveg, és nagy valószínűséggel a végeredmény, a célnyelvi szöveg is annyira érthető lesz, mint a forrásnyelvi szöveg. A kész tartalmak, szövegek nyelvi közvetítése során tehát bonyodalmat okozhat, ha a forrásnyelvi szöveg nem egyértelmű. Hiszen erről az eredetnél jobb minőségű és a legjobban érthető célnyelvi fordítást elkészíteni sem lehetséges, a szöveghűségre törekvés etikai követelménye miatt.

Ha viszont a szöveg egyértelmű, nincs szükség külön értelmezésre. Szövegértelmezésre vonatkozó utalást több jogszabály, például az Alaptörvény bíróságokra vonatkozó fejezete is tartalmaz. Előírja, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.¹⁹ Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor pedig azt is feltételezni kell, hogy azok a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.²⁰ Fogyasztóvédelmi ügyekben kifejezetten a fogyasztók javára kell értelmezni a nem egyértelmű szövegeket (például a sablonszerű általános szerződési feltételek szövegét).

A technológiai fejlődés vélhetően eltérő tempóban és eltérő mértékben fogja behálózni az ügyvédek, ügyészek, végrehajtók, bírók, igazságügyi szakértők, bírósági fordítók, vagyonfelügyelők, igazságügyi, jogi tolmácsok vagy felszámolók, illetve kormánytisztviselők napi munkavégzését. (Napjainkban az automatizálódó gépi fordítás talán már előrébb jár a fejlődésben, mint az automatikus szerződéskészítés lehetősége, de amerikai ügyvédi irodákban már ma is találunk olyan szoftvereket, algoritmusokat, amelyek a jogeseteket vagy szerződéseket elemző ügyvédjelöltek munkáját helyettesítik és tehermentesítik. És számos sajtóhír szól aprócska tolmácsgépekről, igaz, még nem a magyar nyelvirányban.)²¹ Az OFFI etikai kódexe is tartalmazza, hogy a szakmunkatárs vállalja, hogy **nyelvtudását naprakészen** tartja, aminek érdekében követi munkanyelve(i) fejlődését, változásait, valamint folyamatosan **fejleszti és aktualizálja** nyelvi és fordítási készségeit, továbbá rendszeresen részt vesz továbbképzéseken, konferenciákon és az OFFI Zrt. képzési központja, az OFFI AKADÉMIA által szervezett hiteles nyelvi képzéseken.

18 1997. évi CLV. tv. a fogyasztóvédelemről.

19 Ezt a szabályt erősíti a polgári törvénykönyv értelmezési alapelve (Ptk. 1. § (2) bek.), amely kimondja, hogy a polgári törvénykönyv rendelkezéseit Magyarország alkotmányos rendjével összhangban kell értelmezni, a polgári jogi viszonyokra vonatkozó jogszabályokat pedig a polgári törvénykönyvvel összhangban kell értelmezni.

20 Alaptörvény 28. cikk.

21 Pl.: Sourcnext <https://player.hu/tech-3/ez-a-kis-tolmacsgep-74-nyelv-re-fordit-azonnal/>. (Utolsó nézet: 2020. 06. 04.) A Pocketalk 300 dollárért megvásárolható, az ár a mobilinternet díját is tartalmazza.

Lépést tart a nyelvi közvetítést segítő számítástechnikai és egyéb eszközök, módszerek fejlődésével, mert ez is etikai kötelesség.

7. Összegzés

Számos igazságügyi etikai szempont indokolhatja a hiteles fordítási tevékenység igazságügyi felügyeletének szükségességét és e nyelvi közvetítői tevékenység közfeladat-ellátás formájában történő szabályozottságát. Mivel az okiratfordításnak és a kirendelt tolmácsolásnak mindig pontos célja van, ezek hitelessége egy-egy igazságügyi eljárásban alapvetően a nyelvi közvetítő etikus felelősségvállalásán is múlik. Indokolt az igazságügyi tárca szakmai felügyelete, rálátása a fordítási, fordításhitelesítési és a bírósági tolmácsolási tevékenységre, hisz az igazságügyi eljárások kockázatai e közreműködői körből is származhatnak. Az egyes jogászai vagy jogi közreműködő hivatásrendek szakmaspecifikus saját etikai kódexszel rendelkeznek, mivel az etikátlan igazságügyi cselekményeknek jogi és nem jogi következményei egyaránt lehetnek. A szabályozatlanság, a képzés hiánya vagy a működési kockázatok végső soron akár az egyes igazságügyi alrendszerek működésének megítélését is rombolhatják, ha az adott ügyben rossz döntés születik az igazságügyi közreműködő etikátlan tevékenysége következtében (pl. félrefordítás, hibás tolmácsolás, elfogult munkavégzés). Nemcsak az állami fordítóiroda etikai kódexe helyez napjainkban hangsúlyt arra, hogy a nyelvi közvetítésben közreműködők tartsanak lépést a számítástechnikai és egyéb eszközök, módszerek fejlődésével, hiszen az etikai elvek alkalmazása még a robotok szabályozása és – akár az igazságügyi eljárásokban jelentkező – technológiai fejlődés kapcsán is szükséges marad.

Irodalom

- Klein Tamás – Tóth András (szerk.) 2017. *Bevezetés az Infokommunikációs Jogba*. Budapest: Patrocinium Kiadó.
- Nagy Zsolt 2017. Jogászai etika és felelősség I. In: Nagy Zsolt – Tóth Judit (szerk.) *Jogászai etika és felelősség*. Szeged: SZTE Állam és Jogtudományi Kar.
- Németh Gabriella 2019a. Közszolgálat és magánjog találkozása az állami fordítóiroda online általános szerződési feltételeiben. In: Horváth Ildikó (szerk.) *TransELTE 2018. proceedings of the 20th International Translation Studies Conference organised by the Department of Translation and Interpreting of ELTE University, 22–23 March 2018*, Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 93–102.
- Németh Gabriella 2019b. A közérthetőség etikájának jelentősége a jogalkotásban és a szabonizált szerződési feltételekben. In: Szoták, Szilvia (szerk.) *Az állami fordítószolgálat 150 éve*. Budapest: OFFI Zrt. 127–136.
- Németh Gabriella 2018. A hivatásetikáról igazságügyi szakértőknek. In: Szakály Zsuzsa – Szabó Imre (szerk.) *Igazságügyi Szakértők Első Jogi Képzése: Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémiája*. Budapest: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó.

- Domokos László – Pulay Gyula – Szatmári János – Gergely Szabolcs – Szabó Zoltán Gyula 2016. Az integritás kultúrájának meghonosítása a magyar közszférában. In: *A jó kormányzás építőkövei – fókuszban a legfőbb pénzügyi ellenőrző szerv*. Budapest: az Állami Számvevőszék Tanulmányosorozata.
- Tóth Judit 2018. *Jogalkalmazói etikai parancs, az akadálymentesített kommunikáció*. In: Szakály Zsuzsa – Szabó Imre (szerk.) *Igazságügyi Szakértők Első Jogi Képzése: Igazságügyi Szolgálatok Jogakadémiája*. Budapest: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó.